

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija

Siunčiama el. paštu:

jolita.slikiene@tm.lt

algis.balezentis@tm.lt

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS
RESPUBLIKOS VARTOTOJŲ TEISIŲ APSAUGOS ĮSTATYMO NR. I-657 PAPILDYMO
6¹ STRAIPSNIO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-3329“ PROJEKTO**

2024 m. vasario 20 d.

Lietuvos kreditų valdymo įmonių asociacija (toliau – Asociacija) 2024 m. vasario 12 d. gavo Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos parengtą ir išvadoms gauti teikiamą Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo Nr. I-657 papildymo 6¹ straipsniu įstatymo projekto Nr. XIVP-3329“ projektą (toliau – Nutarimo projektas).

Nutarimo projekte išdėstoma pozicija pritarti Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo Nr. I-657 papildymo 6¹ straipsniu įstatymo projekto Nr. XIVP-3329 tikslui – užtikrinti aukštesnį vartotojų teisių apsaugos lygį jų skolų administravimo ir neteisminio išieškojimo srityje, bei siūloma tobulinti įstatymo projektą, pateikiant konkretų siūlymą dėl naujos 6¹ straipsnio redakcijos. Joje siūloma reglamentuoti skolų, kylančių iš vartojimo sutarčių, neteisminio išieškojimo ypatumus.

Įvertinę pateiktą Nutarimo projektą, turime abejonių dėl numatomo reglamentavimo tikslingumo, įžvelgiame riziką, kad jis gali sukurti teisinį neaiškumą bei chaotiškas situacijas praktikoje, todėl žemiau teikiame savo pastabas.

1. Dėl subjektų, kuriems būtų taikomas numatomas reguliavimas

Visų pirma, nėra aišku, į kurių subjektų veiklą nukreiptas siūlomas reguliavimas. Nutarimo projektu numatoma informacijos atskleidimo pareiga, taikoma asmeniui, siekiančiam išieškoti neteismo tvarka skolas, kylančias iš vartojimo sutarčių, kuris dar vadinamas „*isieškotoju*“ (6¹ straipsnio 1 dalis). Išieškotojo sąvoka Nutarimo projekte nėra paaiškinama; tačiau jos apibrėžimas yra įtvirtintas Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau - LR CPK) 638 str. 1 d.: „*Išieškotojas yra asmuo, kurio naudai išduotas vykdomasis dokumentas.*“. Iš Nutarimo projekto matyti, kad jo apimtyje išieškotojo sąvoka yra kitokia ir ji apima subjektus neteisminio (ikiteisminio) išieškojimo procese:

- kreditorių (6¹ straipsnio 3 dalis: „*jeigu išieškotojas nėra kreditorius*“), ir (arba)
- skolų išieškojimo įmonę (Nutarimo projekto 2.1. punktas: „*skolų išieškojimo įmonė (asmuo, vykdančis neteisminio išieškojimo veiksmus)*“), ir (arba)
- naująjį kreditorių, perėmusį reikalavimo teisę iš pradinio kreditoriaus (6¹ straipsnio 3 dalis: „*arba pirminis kreditorius perleido savo reikalavimo teisę*“).

	1

Antra, manome, kad net jei Nutarimo projekte pateikta „išieškotojo“ sąvoka ir neatitinka LR CPK 638 str. 1 d. nurodytą sampratą bei būtų patikslinta, Nutarimo projektu siūlomas reglamentavimas yra neaiškus, ydingas, nepasiekiantis nurodytų tikslų ir neatitinka pagrindinių teisėkūros principų dėl žemiau nurodytų priežasčių.

2. Dėl reglamentavimo įtvirtinamų pareigų kreditoriams

Nutarimo projektu numatoma papildoma informavimo pareiga **kreditoriui**, siekiančiam ne teismo tvarka išieškoti skolas, kilusias pagal vartojimo sutartis. Atkreipiame dėmesį, kad kreditorių, parduodančių prekes ar teikiančių paslaugas vartotojams veikla dažnai yra reglamentuojama specialiaisiais įstatymais, kuriuose gali būti numatomi reikalavimai dėl informacijos vartotojams pateikimo formos, turinio ir periodiškumo, bei taikytinų papildomų mokesčių ar netesybų (pvz., Vartojimo kredito įstatymo 11 str. 8 d., 19 str.). Dar daugiau – verslininkams yra keliama reikalavimai vartojimo sutarčių turiniui – todėl jose be kita ko numatomos ir įsipareigojimų nevykdymo pasekmės bei išieškojimo procedūros. Dėl šios priežasties, Nutarimo projekte numatyti papildomi reikalavimai kreditoriams yra pertekliniai, kuria papildomą administracinę naštą, taip pat neaišku, ar jie yra suderinami su specialiuoju reglamentavimu, taikomu skirtingoms vartojimo prekių ar paslaugų teikimo veiklos rūšims.

3. Dėl reglamentavimo įtvirtinamų pareigų tretiesiems asmenims, išieškantiems skolas pagal pavedimą

Nutarimo projektu analogiška informavimo pareiga tektų ir skolą pagal kreditoriaus pavedimą išieškančiam trečiajam asmeniui, pavyzdžiui, skolų išieškojimo įmonei ar kitam subjektui.

Svarbu paminėti, kad ikiteisminį skolų išieškojimą pagal kreditoriaus pavedimą taip pat gali vykdyti ir antstoliai (Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 25 str. 1 d. „*Tarpininkavimu vykdant turtines prievoles siekiama užtikrinti įsiskolinimų grąžinimą ne teismo tvarka, netaikant priverstinio pobūdžio priemonių. Tarpininkavimas vykdant turtines prievoles apima priemones, kuriomis siekiama, kad skolininkas gera valia įvykdytų turtinę prievolę ar kad kitais teisėtais būdais būtų patenkintas kreditoriaus turtinis reikalavimas.*“) bei advokatai (Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymo 2 str. 1 d. „*Advokatų teikiamos teisinės paslaugos – tai teisės konsultacijos (patarimai teisės klausimais), teisinę reikšmę turinčių dokumentų rengimas, atstovavimas teisės klausimais, gynyba bei atstovavimas bylų procese, kai šie veiksmai atliekami už atlyginimą*“). Tiek antstolių, tiek advokatų veikla yra reglamentuota teisės aktuose, ir dėl jų suderinamumo su Nutarimo projektu Asociacija nepasisako. Tačiau, vertinant pateiktą Nutarimo projektą, matyti, jog jame nurodytos pareigos būtų taikomos ir advokatams bei antstoliams, teikiantiems ikiteisminio išieškojimo (arba kitaip – teisinės, tarpininkavimo) paslaugas kreditoriams.

Kita vertus, verslininkų, teikiančių skolų išieškojimo paslaugas kreditoriams (t. y., skolų išieškojimo įmonių) veikla šiai dienai nėra reglamentuojama, ir Nutarimo projekte siūloma nuostata neabejotinai įneš neaiškumo tokių įmonių veikloje.

Visų pirma, šiuo metu yra įregistruoti net keli įstatymų projektai, kuriais siekiama reglamentuoti skolų išieškojimo įmonių veiklą: Lietuvos Respublikos kredito administratorių ir kredito pirkėjų įstatymo projektas Nr. 23-11145(2), kuriuo įgyvendinama 2021 m. lapkričio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2021/2167 dėl kredito administratorių ir kredito pirkėjų, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2008/48/EB ir 2014/17/ES; taip pat - Lietuvos Respublikos skolų

	2

išieškojimo įmonių įstatymo projektas Nr. XIII P-1741(4). Šiais teisės aktų projektais siekiama išsamiai sureguliuoti skolų administravimo bei išieškojimo procesus, tokias paslaugas teikiančių įmonių veiklos principus. Mes palaikome siekį reglamentuoti reikiamas sritis įstatymu, kuris įneša aiškumo tiek rinkoje veikiantiems verslininkams, tiek suteikia papildomą apsaugą vartotojams. Tačiau manome, kad reglamentavimas turi būti nuoseklus ir išsamus. Tuo tarpu, Nutarimo projekte siūloma įtvirtinti vieną pareigą skolų išieškojimo įmonėms (kuri yra vienkartinis vartotojo informavimas), neatsižvelgiant į tai, kad tuo pat metu kuriamas reguliavimas, apimantis skolų išieškojimo įmonių veiklą (kartu – ir skolų išieškojimo ne teismo tvarka procesą) plačiąja prasme. Todėl abejojame, kad vienos pareigos skolų išieškojimo įmonėms numatymas įstatyme suteiks norimą aiškumą bei užtikrins vartotojų teisių apsaugą.

Antra, atsižvelgiant į tai, kad šiai dienai nėra galiojančio skolų išieškojimo įmonių veiklos reglamentavimo, Nutarimo projektu siūlomos nuostatos gali sukelti neigiamas pasekmes tiek vartotojams, tiek priežiūros institucijai. Pavyzdžiui, kaip jau minėta, skolų išieškojimo įmonių pareigos, išieškojimo ne teismo tvarka principai niekur nėra reglamentuojami, todėl teisės aktuose nėra numatyto ir neteismo išieškojimo išlaidų dydžio ar tokių išlaidų apskaičiavimo kriterijų. Tačiau Nutarimo projektu siūlomo Įstatymo 6¹ str. 1 d. 8 p., 2 d. numatoma, kad tokių išlaidų išieškotojas galėtų reikalauti, jeigu tokios išlaidos yra „ekonomiškai pagrįstos“ ir nurodytos vartotojui. Taip pat, numatoma, kad skolos išieškojimo išlaidų už „nebūtinių skolos išieškojimo veiksmų“ atlikimą reikalauti yra draudžiama. Tačiau nėra aišku, kokiais kriterijais remiantis tokios išlaidos turėtų būti apskaičiuojamos, bei kaip, siunčiant pirmą pranešimą, išieškotojas turėtų numatyti būtinus ar nebūtinus skolos išieškojimo veiksmus, kad galėtų apskaičiuoti teisingą neteismo išieškojimo išlaidų dydį. Todėl manome, kad tokiu reglamentavimu sudaromas pagrindas kilti papildomiems ginčams tarp vartotojo ir išieškotojo, atitinkamai didinant darbo krūvį ginčus nagrinėjančioms institucijoms.

Kita vertus, kreditoriaus teisė atgauti protingas išlaidas, susijusias su išieškojimu ne teismo tvarka, yra numatyta Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.249 str. 4 d. 3 p. Todėl nėra aišku, ko konkrečiai siekiama Nutarimo projekto siūlomo Įstatymo nuostatomis, numatančiomis neteismo išieškojimo išlaidas. Nutarimo projektu pateikta Įstatymo 6¹ str. 2 d. apskritai nesukuria naujo reglamentavimo ar papildomos vertės, nes atkartoja esamą reguliavimą Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse, nedetalizuodama tokių išlaidų apskaičiavimo kriterijų.

Manome, kad Nutarimo projektu siūlomas reguliavimas skolų išieškojimo įmonių atžvilgiu sukuria teisinį neaiškumą, kadangi veikla apskritai nėra reguliuojama, nėra sukurtų veikimo principų, taisyklių, o vienos pareigos skolų išieškojimo įmonei įtvirtinimas įstatyme nėra tikslingas. Vartotojas ir šiai dienai turi teisę kreiptis į Valstybinę vartotojų teisių apsaugos tarnybą, siekdamas apginti savo pažeistas teises neteismo išieškojimo procese, o Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba, savo ruožtu, gali tokius skundus nagrinėti bei skirti nuobaudas, remiantis vartotojų teisių apsaugą reglamentuojančiais įstatymais, todėl Nutarimo projekte numatytas 6¹ straipsnis yra perteklinis, neaiškus ir jokių papildomų teisių neužtikrina.

4. Dėl reglamentavimu įtvirtinamos pareigos kreditoriams, perėmusiems reikalavimo teisę

Nutarimo projektu numatoma informavimo pareiga būtų taikoma ir reikalavimo teisę perėmusiam naujam kreditoriui. Atkreipiame dėmesį, kad tokia pareiga jau yra numatyta Lietuvos

	3

Respublikos civilinio kodekso 6.109 straipsnyje, todėl papildomas reguliavimas šioje srityje apskritai nėra reikalingas.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, manome, kad informavimo pareigos numatymas įstatyme nepasieks tikslo užtikrinti aukštesnį vartotojų teisių apsaugos lygį. Teisėkūros procesu turi būti siekiama sukurti vientisą, nuoseklią, darnią ir veiksmingą teisės sistemą. Manome, kad nesant nuoseklaus ir aiškaus skolų išieškojimo įmonių veiklos reglamentavimo, dalies proceso reguliavimas yra nesisteminis ir įneša daug neaiškumo bei nepasieks reikiamo efektyvumo, o kreditorių pareigos vartotojų atžvilgiu jau yra reglamentuojamos kitais bendraisiais bei specialiais teisės aktais, todėl papildomas reguliavimas nėra tikslingas.

Lietuvos kreditų valdymo įmonių asociacijos vadovas Marius Šlepetis

	4